

OBSAH

I. Úvod

1. 1	Určení oscilografu	11
1. 2	Fyzikální křivky a oscilograf	11
1. 21	Matematický rozbor fyzikálních soustav	12
1. 22	Skupiny křivek	12
1. 23	Úloha oscilografu	13
1. 24	Složení elektronového oscilografu	13
1. 3	Přehled vývoje obrazových elektronek	14
1. 31	Oscilografie a televise	15
1. 32	Hromadná výroba oscilografických obrazovek	17

II. Obrazovky

2. 1	Elektron	19
2. 11	Hmota a náboj elektronu	19
2. 12	Vliv elektrického pole	20
2. 13	Vliv magnetického pole	21
2. 14	Elektronový paprsek v prostoru bez pole	21
2. 15	Sily uvnitř paprsku	22
2. 2	Konstrukce obrazovky	23
2. 21	Všeobecný popis	23
2. 22	Kathoda	23
2. 23	Mřížka	24
2. 24	Zaostření paprsku	25
2. 25	Vychylovací destičky	27
2. 251	Rozostření při výchylce	29
2. 252	Lichoběžníkové skreslení	30
2. 253	Vzájemný vliv vychylovacích soustav	32
2. 254	Dynamická vychylovací citlivost	32
2. 26	Světélkující stínítko	34
2. 261	Potenciál stínítka	35
2. 262	Barva stínítka	36
2. 263	Dosvit	37
2. 27	Dorychlení	37
2. 3	Magnetické řízení obrazovek	38
2. 31	Magnetické zaostření	39
2. 32	Magnetické vychylování	40

III. Křivky a obrazy

3. 1	Kreslení křivek	42
3. 11	Výsledná výchylka	42
3. 12	Lineární časová základna	43
3. 13	Dvě proměnné	44

3. 2	Lissajousovy obrazce	50
3. 3	Parametrické křivky	52
3. 4	Skupiny křivek	53
3. 5	Polární souřadnice	54
3. 6	Trojrozměrné obrazy	57
	3. 61 Modulace — osa Z	57
	3. 62 Axonometrické zobrazení	57
<i>IV. Proudové zdroje elektronkového oscilografu</i>		
4. 1	Požadavky elektronkových oscilografů	60
4. 2	Jas a bod	60
	4. 21 Obvod vysokého napětí	60
	4. 22 Stavební uspořádání obvodu vysokého napětí	62
	4. 221 Odpory děliče	62
	4. 222 Montáž potenciometrů	62
4. 3	Řízení polohy	62
	4. 31 Obvody pro řízení polohy	63
	4. 32 Upínací obvody	65
	4. 33 Přímé připojení destiček	67
4. 4	Antiafstigmatický obvod	68
4. 5	Zdroje vysokého napětí	69
	4. 51 Transformátory a usměrňovače	70
	4. 52 Kaskádní usměrňovač	70
	4. 53 Vysokofrekvenční zdroj vysokého napětí	70
4. 6	Zdroje se stabilisací	73
	4. 61 Vliv přechodných rozrochů v síťovém napětí	73
	4. 62 Vliv denního kolísání síťového napětí	75
	4. 63 Doutnavková stabilisace	75
	4. 64 Magnetická stabilisace	75
	4. 65 Elektronicky řízené proudové zdroje	76
	4. 66 Transformátory a tlumivky pro oscilograf	77
	4. 67 Umístění a poloha síťového transformátoru	78
	4. 68 Magnetické stínění	78
4. 7	Bateriový oscilograf	78
<i>V. Zesilovače oscilografu</i>		
5. 1	Účel zesilovačů a zeslabovačů v oscilografu	80
5. 2	Výstupní část u vychylovacích orgánů	80
	5. 21 Souměrné a nesouměrné koncové stupně	80
	5. 22 Lineárnost, šířka pásma a výstupní napětí	81
	5. 221 Opatření ke zlepšení lineárnosti anodového proudu	83
	5. 222 Opatření ke zlepšení anodové impedance: rychlé přechodné děje	85
	5. 223 Zásahy pro zlepšení anodové pracovní impedance při pomalých přechodných dějích	90
	5. 23 Přímá vazba koncového stupně	92
	5. 24 Měníče fáze (invertory)	93
5. 3	Všeobecné problémy zesilovačů pro oscilografy	94
	5. 31 „Universální“ oscilografy	94
	5. 32 Širokopásmové oscilografy	96
	5. 33 Stejnoseměrné zesilovače	96

	5. 331 Zmenšení nestálosti nuly	98
	5. 332 Uspořádání napájecích zdrojů	98
	5. 333 Stejnoseměrný zesilovač s nosnou frekvencí	99
5. 4	Zeslabovače (regulátory zesílení)	100
	5. 41 Vstupní stupňový zeslabovač	100
	5. 42 Jemný zeslabovač	102
	5. 43 Vstupy širokopásmových oscilografů	102
5. 5	Zesilovač pro vodorovnou výchylku	104
<i>VI. Časové základny</i>		
6. 1	Obyčejné lineární časové základny	105
	6. 11 Jednoduchá doutnavková časová základna	105
	6. 12 Thyatronové časové základny	108
	6. 13 Vybíjecí obvody s elektronkami	110
	6. 131 Multivibrátor	110
	6. 132 Rázující oscilátor	114
	6. 133 Pentodové časové základny	117
	6. 14 Lineárnost základny	119
	6. 141 Zesílená pilová časová základna	119
	6. 142 Nabíjení přes pentodu	121
	6. 143 Sledovací obvod	122
	6. 144 Časová základna se třemi pentodami	124
	6. 15 Jednorázové časové základny	126
	6. 16 Kmitočet časové základny	128
	6. 161 Řízení kmitočtu a amplitudy v časových základnách se stálou amplitudou	130
	6. 162 Řízení kmitočtu a amplitudy v časových základnách s odděleným vytvářením pilových impulsů a určováním kmitočtu	130
	6. 17 Synchronisace	131
	6. 171 Způsoby synchronisace	131
	6. 172 Zdroje synchronizačního signálu	134
	6. 1721 Vnitřní synchronisace	135
	6. 1722 Vnější synchronisace	136
	6. 1723 Síťová synchronisace	137
	6. 1724 Praktické uspořádání synchronisace	137
	6. 173 Přesynchronisování	137
	6. 18 Roztažené časové základny	138
	6. 181 Způsoby roztažení časové základny	139
	6. 1811 Roztažení základny zesílením	139
	6. 1812 Generátor trojúhelníkového napětí	141
	6. 19 Přehled charakteristik lineárních časových základen	143
6. 2	Sinusové časové základny	143
6. 3	Kruhové časové základny	146
6. 4	Modulace jasu	146
	6. 41 Vymazání návratu	148
	6. 42 Přisvětlení časové základny	149
	6. 43 Cejchování časové základny	149
	6. 44 Určování kmitočtu vymazáváním paprsku	151

6. 5	Vychylovací cívky pro magnetické vychylování	152
6. 51	Konstrukce jha	153
6. 52	Obvody pro magnetické vychylování	155

VII. Kompletní oscilografy

7. 1	Části oscilografu	159
7. 11	Obrazovka	159
7. 111	Univerzální obrazovky	159
7. 112	Obrazovky s dorychlením	160
7. 113	Obrazovky s několika paprsky	160
7. 12	Zesilovače Y	160
7. 121	Šířka pásma zesilovačů Y	161
7. 122	Vazba oscilografického zesilovače	161
7. 123	Citlivost	162
7. 13	Časové základny	162
7. 14	Zesilovač X a pomocné obvody	163
7. 2	Druhy oscilografů	163
7. 21	Univerzální oscilografy	164
7. 22	Průmyslový oscilograf	164
7. 23	Širokopásmový oscilograf a synchroskop	165
7. 24	Analytický oscilograf	165
7. 3	Stavební provedení oscilografu	165
7. 31	Stolní oscilograf	165
7. 32	Miniaturní oscilograf	166
7. 33	Pojízdné oscilografy	167
7. 34	Panelový oscilograf	168

VIII. Pomocné přístroje

8. 1	Přehled oscilografických pomůcek	169
8. 11	Rastr na stínítku	169
8. 2	Oscilografické sondy	170
8. 21	Obtíže z dlouhých přívodů	170
8. 211	Zachycování bručení	171
8. 212	Kapacitní zátěž	171
8. 213	Vyzařování	171
8. 22	Sonda s malou kapacitou	171
8. 23	Sonda s kathodovým sledovačem	172
8. 24	Sonda s malou kapacitou s dvojnásobným stíněním	172
8. 25	Usměrňující sonda	173
8. 26	Sonda na vysoké napětí	174
8. 3	Elektronkový přepínač a pravoúhlý generátor	174
8. 4	Měřiče frekvenčních charakteristik	176
8. 41	Modulátory	178
8. 411	Elektrické frekvenční modulátory	178
8. 412	Frekvenční modulátor s točivým kondensátorem	180
8. 413	Heterodynování	181
8. 42	Vychylování X	182
8. 43	Všeobecné směrnice pro práci s frekvenčními modulátory	183
8. 431	Volba kmitočtu vychylování	183
8. 432	Cejchování kmitočtu	184
8. 433	Vliv vlastností sondy	185
8. 434	Vliv vyšších harmonických	185

8. 5	Cejchování amplitudy	186
8. 6	Zapisovač přechodných dějů	187
8. 7	Zpoždovací vedení	187
8. 8	Oscilografický zapisovač s „pamětí“	189
8. 9	Kreslicí zařízení	189

IX. Zkoušení a cejchování oscilografů

9. 1	První zkouška	191
9. 11	Sítový vypínač	191
9. 12	Řízení jasu	191
9. 13	Zaostření	191
9. 14	Regulátor polohy	192
9. 15	Regulace délky časové základny	192
9. 16	Zesilovač Y	192
9. 17	Lineární časová základna a synchronisace	192
9. 18	Zkoušky ostatních obvodů	192
9. 2	Cejchování lineárnosti a návratu časové základny	193
9. 3	Cejchování zesilovače Y	194
9. 31	Vstupní impedance	194
9. 32	Zeslabovač	195
9. 33	Lineárnost	196
9. 34	Frekvenční charakteristika	197
9. 35	Přechodné charakteristiky	198
9. 4	Cejchování fáze zesilovače X	200

X. Údržba a opravy elektronkových oscilografů

10. 1	Pravidla pro používání elektronkových oscilografů	203
10. 11	Jas bodu	203
10. 12	Napětí vstupního signálu	203
10. 13	Čistota	204
10. 14	Náhradní elektronky	204
10. 15	Výměna elektronek	205
10. 2	Seřízení oscilografu	205
10. 21	Vyvažování koncového stupně zesilovače	205
10. 22	Ladění induktivní kompenzace vyšších kmitočtů	205
10. 23	Přeladění stupňového regulátoru vstupního zeslabovače	206

Dodatek

Oscilograf TESLA TM 694	207
Oscilograf KŘÍŽÍK N 522	208
Literatura	213
Rejstřík	214